

MATĚJ PTASZEK

Posekej si ten trávník, nejsou vidět hadi

aneb Jižní Amerika na vlastní kůži

Matěj Ptáček

Posekej si ten trávník, nejsou vidět hadi
aneb Jižní Amerika na vlastní kůži

Matěj Ptáček

**Posekej si
ten trávník,
nejsou
vidět hadi**

aneb

**Jižní Amerika
na vlastní kůži**

Galén

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno

© Matěj Ptáček, 2016

Preface © Jan Rejžek, 2016

Typography © Luboš Drtina, 2016

© Galén, 2016

ISBN 978-80-7492-257-2 (PDF)

ISBN 978-80-7492-258-9 (PDF pro čtečky)

Zrození reportéra Matěje Ptaszka

Pokud mě děravější paměť neklame, když pominu jeho účast v Trojanově filmu Občanský průkaz, Matěje Ptaszka s kytaristou Lubošem Beňou jsem měl tu čest poprvé živě zažít a dokonce uvádět coby pozdně debutující moderátor v undergroundovém stanu trutnovského festivalu Open Air před pěti lety. Veselý, poměrně zavalitý chlapík s kotletami a v buřince mě zaujal vším. Brilantní hrou na foukací harmoniky (to jsem tehdy nevěděl, že o ní napsal vyčerpávající učebnici), do nichž dul téměř všemi myslitelnými tělesnými otvory, a zejména pro laiky možná legračním tzv. barokním kontratenorovým zpěvem, který mi se zavřenýma očima navozoval všechny ty dávno zesnulé famózní tlusté a slepé černošské bluesmany z mississippské delty.

Hned jsem si řekl, že tohoto ostravského chasníka nesmím ztratit ze zřetele. Když pak založil novou kapelu Dobré ráno blues band s vynikajícími spoluhráči, kytaristou Vítem Kopecským a hráčem na valchu Vladislavem Sosnou, a u nakladatelství Galén vydal napřed živé CD z koncertu v Paláci Akropolis a potom skvělé studiové Bluesgrass, věděl jsem, čím zpestřit své obnovené poslechové pořady. Milý Matěj mě předloni koncem roku pozval na jejich hraní v jistém pražském klubu a veškerá má radost z odvazového vystoupení zhořkla, když oznámil, že šlo vlastně o rozlučku, neboť se záhy se svou polskou manželkou Magdou stěhuje do Kolumbie!

Matěj rozhodně není žádný pohádkový Honza, který vyrazí s rancem buchet nazdařbůh do světa. Devět zemí Latinské Ameriky si už osahal předtím a se všemi riziky věděl, do čeho jde. Jsme od jeho odjezdu v průběžném kontaktu na sociálních sítích, na nichž mi posílá zážitky z exotických zemí. Bylo jen otázkou času, kdy je sebere do nějakého tištěného svazku. Výsledek třímáte v ruce a budiž řečeno nahlas: Kniha, kterou otevíráte, je zrozením vynikajícího reportéra, který vám přiblíží jihoamerické končiny tak barvitě, jako byste sledovali jeho cestovní dojmy v přímém přenosu.

Bez otálení nás od první věty vezme na fascinující pouť, počínaje Yucatánským poloostrovem přes Guatemalu, Salvador, Nikaraguu, Ekvádor a nakonec Kolumbii, kde zprvu žil ve vesničce Concepción čili Zrození (a po dokončení textu nedávno přesídlil do městečka s rovněž výživným názvem La Ceja neboli Obočí), a plasticky líčí opojné přírodní krásy, vznosnou architekturu, ale také neuvěřitelnou bídu a dějiny krutých vojenských režimů. A spousty náhodných setkání s galerií neuvěřitelných postavíček, kdy si potutelně říkám, jak si ty šťavnaté dialogy mohl náš pábítel tak uchovat v paměti. Má dar ostré, sarkastické zkratky. „O Střední Americe můžete slyšet mnoho pravdivých zpráv i přehnané zkazky o drogách, vraždách, únosech a přepadeních, a přitom nic z toho nikdy nemusíte vidět na vlastní oči ani zažít na holou kůži. Ale o zvyku místních chlapů bezohledně čurat absolutně všude, se nedočtete nikde.“ A také až zvrhlou zálibu v podrobném líčení dramatických jízd hromadnou dopravou nad horskými útesy.

A všude tam samozřejmě hraje hudba! Je potěšitelné, jak pravěč rychle vplynul do tamního muzikantského prostředí a našel si spoluhráče. Takže díky němu indiánské publikum poprvé v životě slyšelo blues. A ke všemu měl sousedem mistra vzácných píšťal, povoláním univerzitního profesora trestního práva, který je navíc znalcem Milana Kundery. To si fakt nemohl vymyslet.

Jak jsme byli v úvodu prudce vrženi do jiné reality, stejně náhle nás z ní Matěj Ptaszek vytrhne a končí přáním, aby v Kolumbii měl jednou vlastní hrob. Za jeho čtenáře a posluchače si mohu jen přát, aby mu ho tam vykopali za co nejdélší dobu a ještě nám pár podobně pronikavých knih napsal. A když mu to třeba ctnostný a velkorysý Agrofert zaplatí, aby přijel s novými kolumbijskými kumpány zase koncertovat do Čech. Takže hasta la vista!

Jan Rejžek

1

**Brána
Střední Ameriky**

Kykyrykýýý! Kykyrykýýý! Z hlubokého spánku mě vytrhává kohoutí ryk. Je mi divné, že pro venkov tak typický budíček slyším zde na čtyřicáté třetí ulici rušného města Valladolid, do kterého jsme včera s mojí paní přijeli. Vycházím na sto padesát let starý ozdobný balkon a přímo pod námi vidím malého bílého Volkswagen brouka jak se po něm náramně důležitě prochází malý krásný kohoutek. Vedle něj stojí v bílé košili a v bílých kalhotách zhruba šedesátiletý Mexičan s orlím nosem a s bílým (jak jinak) panamákem na hlavě a vodí po střeše autíčka svého opeřence.

„Pojď dolů! No tak pojď!“ vesele na mne ten chlápek volá a já cítím, že zjevně nemám úniku. A tak seběhnu sto starých dubových schodů a ocitám se na ulici města starého více než čtyři století. Chlápek s panamákem si mne měří veselým pohledem nesmrtelného optimisty. Je to přesně ten typ člověka, který vám svým úsměvem nabije duševní baterky na deset let dopředu. Vřele si s ním podávám ruku. „Já jsem Max, ale všichni mi tu neřeknou jinak než Zlouš.“ Zpod rtů se objevují dvě řádky zdravých zubů, které nikdy neviděly zubaře, protože nemusely. Je to nesmírně nakažlivej maník. Nakazí vás veselou náladou a neptá se vás zda chcete či nikoli. Prostě vás obejmě svým širokým srdcem a už vás nepustí. „Dovol, abych ti představil svého největšího kamaráda! To je Zloušek,“ načež malinký kohoutek vesele zakokrhá, aby stvrdil jeho slova a dal jim tak patřičnou váhu.

Vytahuji z kapsičky své košile doutníček, který jsem dostal od taxikáře, a podávám jej Maxovi, kterému neřeknou jinak než Zlouš. „Hele, ty na nafrněného bílého troubu nevypadáš!“ odměnil mě slovy uznání. „Né, vypadám na bílého troubu, kerej není nafrněnej.“ Má reakce ho uvádí do bouřlivého smíchu.

Panamák se mu legračně pohybuje na jeho husté kšticí barvy havraní černě a Maxův orlí nos se smíchem zvětšil snad dvakrát. Cyrano z Bergeracu je oproti němu nyní úplný břídil. Po minutě řehotu panamák přestává tančit na jeho lebce a také orlí nos se vrací do původních parametrů. „Už nějakaj ten pátek jsem vdovec a mám starobní penzi, a tak, abych se nezbláznil, neboť nesnáším samotu ani zahálku, tak jsem si našel tohodle tajtrlíka. Bydlíme spolu a taky spolu nakupujeme a vyrážíme na výlety po městě. Sice mi neuvaří, ale taky mi nenadává, že jsem ještě neumyl nádobí či nezametl podlahu. Holt někdo si pořídí pejska nebo želvičku a já mám kohoutka, který mně nosí štěstí,“ načež mě Zlouš Max obdaří takovým širokým úsměvem, že ani na chvíli o tom nezapochybují. Sype mi z připravené láhve, která si kdy si tykala s rumem, jenž v ní bydlel, trochu zrní do dlaně. Nabízím Zlouškovi a ten kývá hlavičkou a vesele kokrhá. Za nekonečného objímání a přání si všeho dobrého se loučím s Maxem a jeho nerozlučným opeřeným parťákem a vyrážíme s ženou do města, které jsem si za pouhých dvanáct hodin, co tu jsem, zamiloval. Valladolid. Snad nejvýraznější město Yucatánského poloostrova je paradoxně zcela opomíjeno turisty. A přitom má co nabídnout. Desítky neuvěřitelně zachovalých uliček starých několik stovek let jsou nádhernou ukázkou španělského vnímání baroka. Linie přízemních domečků se vinou napříč celým městem, aby se poklonily místní unikátní cenote, což je výraz pro jeskynní jezírko. Místní cenote je nádhernou ukázkou smyslu pro humor všemocného moudrého stvořitele. Uprostřed města, jehož celoroční teploty se pohybují kolem tropických dvaatřiceti stupňů, se můžete osvěžit v miliony let staré jeskyni s otevřeným prostorem vzhůru k blankytnému nebi, jež v sobě pečlivě třímá sedmdesát metrů hluboké a zhruba třicet metrů široké tyrkysové jezírko.

Snad stoletý hlídač v obstarožní uniformě, vyzbrojen mosaznou píšťalkou a dřevěným obuškem zastrčeným za pásovým postrojem, kterému se odnepaměti říkalo dohoda, je na svůj věk velice čiperný a přátelsky sdílný. S úsměvem na rtech nás vpuští dovnitř a od vstupní branky nás doprovází až ku samotné Zaci, jak se cenote jmenuje. „Nikdy ty mladé blázny nepochopím!“ říká ukazuje zdviženým prstem na odvážného mladíka, kterýž se chystá skočit šipku ze skalního převisu, jež se tyčí nad jezírkem ve výšce patnácti metrů. „Jsou to cvoci. Pár metrů pod hladinou je ukrytá síla, která když tě vtáhne, tak už tě nepustí. Víry jsou tam velice silné a navíc na okraji vodní plochy se tu a tam dva či tři metry pod hladinou schovávají zákeřné útesy, které při špatně vypočítaném skoku doslova nešťastníkovi urazí hlavu. Jo jo, Zaci. Dokáže ti hodně darovat, ale blázny trestá nekompromisně.“ A na potvrzení svých slov kývá svou snad stoletou hlavou, která je ještě porostlá vlasy. Také se mi vesele směje, že já ve svých letech na rozdíl od něj už mám lebku ozdobenou pleší, když si všimne jak se udiveně dívám na jeho kadeře vykukující z tmavomodré čepice, kterou by mu záviděl leckterý průvodčí z časů dávno minulých. Když člověk spatří poprvé jeskynní jezírko zvané cenote, nemůže se tou krásou vynadívat. Yucatánský polostrov je jimi proslulý a vábí na ně tisíce a tisíce potápěčů, fotografů a nejruznějších dobrodruhů každý den, ale cenote nacházející se nikoliv na mořském pobřeží, ale uprostřed nádherného koloniálního města je opravdovým unikátem. Tyrkysová modř vodní hladiny, která se s přibývajícím hloubkou mění až v barvu skalice modré je tak skvostná až si protíráte zrak a štípáte se do tváře, zda je to pravda a nikoliv jen pouhopouhý byt krásný sen. A okolo malebného kruhu vodní plochy se rozprostírá impozantní žlutohnědě zbarvená skála. To je výjev, který vám z paměti jen tak nevymizí. Cenote jsou zkrátka dokonalou ukázkou boží fantazie. Chvilé úžasu střídá chvíle překvapení. Dva mladíci přicházející do jeskyně si to míří nahoru na jeden skalní převis. Po chvíli rozhlížení, zda není nablízku hlídač, opatrně ze svých zad sundávají na pohled těžké batohy. Spiklenecky na nás mrkají a potichu cosi

z batohu vytahují a něco si přitom s dušeným smíchem šuškájí. Je to dlouhé silné lano. Kladivy rychle vbíjejí do dvou proti sobě položených skalních převisů skoby a na ně poutají každý svůj konec provazu. Okamžitě mi dochází co kluci zamýšlí. Jsou to provazochodci. Jeden z nich po té, co vyzkouší nosnost lana, na něj vkročí a s rozpaženými rukama s maximálním soustředěním pomalu přejde sem a tam mezi skalními převisy celou vzdušnou čáru jezera. Je pod ním hloubka patnácti metrů. Stačí jediný neobratný pohyb a půjde mu o holý život. Ani nedutáme, jen se díváme nahoru a s napětím sledujeme odvážného provazochodce. Jeho kolega kaskadérský kousek natáčí na kameru. Po pár minutách vše šťastně končí a provazochodec si ještě jen tak z legrace skočí z druhého převisu, na který právě po laně přešel, elegantní šipku do tyrkysové vodní hladiny. Po pár minutách už se zdravíme nikoliv jen spikleneckými pohledy, ale i podáním ruky.

„Díky že jste nás nepráskli, jsme profesionální provazochodci z Rakouska a máme tour po Mexiku. Dneska jsme měli generálku a zítra zde pozveme stovky místních lidí, aby se pobavili. Nechcete také přijít?“ S díky odmítám. Vždy jsem měl závratě a těch pět minut strachu o provazochodcův život mně bohatě stačilo. I když to byl strach neopodstatněný, neboť Klaus, jak se mi dotyčný představil, byl opravdu ostřílený profesionál a jelikož to byl velký odborník, tak byl rovněž i milý a plný nadhledu stejně jako jeho o dva roky starší kolega Hans. Vřele jsme se rozloučili a popřáli si vzájemně hodně štěstí. Kousek od cenote Zaci se nachází „mercado municipal“ neboli obecní tržiště. První, čeho si člověk všimne, jsou živé krůty na prašném chodníku na plném slunci se svázanými pařáty, kterak bojují v zoufalství o život. Nikdo jim nedá napít vody, nikdo jim nedá najíst a veselý stařeček, majitel krůt, pohodlně si hoví ve stínu a osvěžující se colou, s praktickým výrazem ve tváři, se mi snaží alespoň jednu krůtu prodat. Má žena rudne vzteky. Je jí špatně z toho rádoby hodného dědečka. Kupuje za pakatel láhev s pitnou vodou a napájí krůty. Majitel krůt ani neděkuje, ani nenadává. Jen se dál přitrouble usmívá. Dělá takřikající manévry mrtvého usměvavého

brouka. Předstírá, že nechápe, nevidí, neslyší. Trapná leč účinná obrana blbce před prozřením. Rychle se ženou odcházíme pryč, abychom neztratili nervy a usměvavého necitu nenakopali do pozadí. Zelenina v historické hale je už na tom mnohem lépe, je pokropená vodou, indiánské babičky, jež španělštinu takřka nevládají, ji hladí jemnými rukama a nabízejí ředkvičky, papričky a rajčátka s takovou chutí a radostí, že nemohu odolat a už se těším na salát. O kousek dál je druhá část haly, která je ryze vyhrazena masu. Muži s drsnými obličejí zde až s matematickou přesností krájejí a porcují vše, co ještě včera litalo spokojeně po kurníku či se blaženě rochnilo ve chlévě.

V pozdním odpoledni, ještě za plného slunečního svitu, se vydávám pokochat se centrem Valladolidu. Třetí nejvýznamnější yucatánské město bylo úředně založeno conquistadory roku 1543. Mayským obyvatelům nebyla krutá a nevybíravá nadvláda po chuti, ale jejich první rebelii vůči novým samozvaným pánům tvrdě potlačilo španělské vojsko, jež do města přitáhlo až ze sto padesát kilometrů vzdálené Meridy. Vzrušující historie, skvostná architektura, nesmírně tolerantní a přátelští indiáni. To vše z Valladolidu činí perlu Mexika. Mexika, o němž se nyní povětšinou píše v souvislostech s probíhající válkou mezi vládou a ukrutnými, nelítostnými drogovými kartely na západě Spojených států mexických. Místa jako Valladolid dávají zemi obrovskou naději. Naději míru a usmíření.

Na hlavním náměstí nemohu nenavštívit tamní nádhernou katedrálu sv. Serváce. Uprostřed samotného chrámu leží až v neuvěřitelném klidu, pouhých pár metrů od oltáře, toulavý pes. Sympatický voříšek posetý ranami a boláky si doslova užívá svatého místa a pohroužen do sebe si lebedí v prostoru odpuštění a důvěry k božím stvořením. Nikdo si ho nevyšmává. Nikdo ho nevyhání. Zkrátka na porci Boží milosti a lásky má právo i ten nejbědnější z bědných.

Po pár dnech strávených ve Valladolidu se se ženou vydáváme do unikátního města Campeche nacházející ho se na jihovýchodě státu, na břehu Mexického zálivu. Jízda za úsvitu je okořeněná

o stále co pár kilometrů se opakujícího pohledu na početnou policejní hlídku, která ukryta za ochranným valem z pytlů naplněných pískem míří hlavními pušek na svůj svěřený úsek silnice. Pancho Villa by měl radost. Během cesty rovněž mineme vojáky obsypaný obrněný transportér vybavený těžkým kulometem, kterak si to loudavým tempem šine po silnici. Zkrátka, strach z drogových kartelů, které barbarsky řádí na západě Spojených států mexických, vládne i zde na Yucatánském poloostrově, který je doslova oázou klidu a míru. Do Campeche dorazíme v pozdním odpoledni. Nádherné barokní centrum, dokonale opravené nízké měšťanské domy, všudepřítomná stálá expozice vynikajících mexických sochařů a neuvěřitelný klid. To vše dodává historickému centru obehnanému unikátním systémem pevnostních hradeb neuvěřitelný ráz. Campeche je výletem do mexické historie. Do časů, kdy nejen v Karibiku řádili piráti, bukanýři, korzáři a jiní loupeživí žoldáci na plachetnicích. Nádherná městská brána vybavená věží s děly vytváří nad místem neuvěřitelnou romantickou atmosféru. Celé město je protkáno skulpturami. Krásná díla zde vkusně sekundují malebným uličkám, které jakoby na vlas byly podobny Zlaté uličce na Pražském hradě, ale s tím rozdílem, že tu nejsou suvenýrové odporné kiosky s matřjoškami a nikdo tu po vás nechce s nakvašeným výrazem zaplatit vstupné. Mexičané si umí vážit svých architektonických perel a podle cen, za které se tu dá pořídit oběd či ubytování, ani nechtějí na návštěvnících rýžovat. A to je mi velmi sympatické. Ta poctivost na zdejším místě je natolik blahosklonná, až mne to naplňuje velkým optimismem. Campechané se zkrátka snaží a je to zde vidět na každém rohu. Například na hlavním náměstí je velká kavárna ukrytá po krásnou vkusnou dřevěnou konstrukcí s doškovou střechou ve tvaru velikého pravidelného mnohoúhelníku. Kavárna otvírá vždy v pět hodin večer. Do té doby jsou tak veškeré krásné sedací soupravy k dispozici kolemjdoucím. I já s chutí hlavu složím pod krásnou střechou pozorujíc živý ruch náměstíčka. Nenajde se žádný hlídač, který by mne chtěl vyhodit. Usínám. Po asi dvou hodinách blaženého spánku mne budí s milým

úsměvem ve tváři přátelský číšník s tím, že otvírá kavárnu, že se prý nemám nechat rušit a zda si dám tamní velmi dobrou kávu. Jsem z něj v šoku. Automaticky příkyvuji hlavou, i když kávu nepiju. V Čechách už by mne totiž uklízečka doslova plácla hadrem přes obličej a vystrnadila by mne ven s nadávkami o flákačích a vlasatcích. Ale tady jsme holt na jižní polokouli. Přesně řečeno v jejím samotném středu. V mexické barokní perle s unikátním systémem historického opevnění jsme strávili pět krásných dní. Večer pátého dne našeho pobytu v Campeche si to šupajdíme na místní autobusové nádraží. Na okraji města, na několikaproudové výpadovce, chytáme taxi. Jediný taxík, který je zrovna neobsazený a k dispozici, je řízen drsným chlapíkem potetovaným od hlavy až k patě. Je sedm hodin večer a tma tak hluboká, že by se dala nabírat vidlemi. Nasedáme a odevzdáváme se osudu. Řidič je nemluvný a hluboce zadumaný. Po pár minutách jízdy po hlavní silnici se taxík vydává malými uličkami po periferii města. Toulaví psi doráží na zadní notně otrískaný blatník auta a místní obyvatelé spěchají pod rouškou tmy do bezpečí svých domovů. Ta jízda se mi přestává líbit. Sedím vedle chlapa, který má natolik neutrální výraz, až z toho mrazí. Je přece tak jednoduché zabočit do vedlejší uličky, zajet do otevřených garážových vrat a potom se oddat zločinu. Loupežné vraždy zákazníků taxislužeb v Latinské Americe nejsou něčím ojedinělým.

V hlavě mi naskakuje jedna vzpomínka. Když jsme se ženou navštívili před několika málo lety město Piura na divokém peruánském severu, chtěl jsem tehdy na místní hlavní třídě chytit taxíka. Žena mi tenkrát pořádně vyčinila, že jsem trouba, když mávám na auto, v němž sedí manželský či milenecký pár, a řekla mi, co si přečetla v místních novinách. Jen dva týdny před naším příjezdem policie chytila taxikáře i s manželkou. Zatímco manžel řídil taxík, tak jeho milovaná partnerka namířila na nebohého zákazníka zbraň a držela jej v šachu do té doby, než jej povedená dvojka vyvezla za město. Na opuštěném místě jej pak donutili se svléknout do trenýrek, načež jej ranou do čela chladnokrevně zastřelili. Než policie tuto zruďnou dvojici dopadla,

měla na svědomí minimálně pět lidských životů. Člověk zkrátka může na periferii kteréhokoliv města na jižní polokouli zmizet beze stopy tak rychle, že jeho příbuzní nemají žádnou šanci dopátrat se pravdy, co se vlastně stalo. Minuty ubíhají a mjíme jednu malou nepříjemnou uličku olemovanou domečky z kartonu za druhou. Přibývá toulavých psů a ubývá lidí. Sem tam se objeví šlachovitý typ v propoceném tílku, jak se rukou škrábe v rozkroku. Jsem čím dál více nervózní a přemýšlím jak chlápko-
vi za volantem, který na mne působí nevyzpytatelným dojmem, přerušit jízdu. Co pár minut se objevuje zatáčka do další nové potmělé uličky. Odpudivé oranžové světlo z pouličních lamp ozařuje střechy z plechů, jež jsou přibity k prknům základní konstrukce domku. Vyčkávám na další zatáčku, kdy maník musí chtě nechtě zpomalit. Pravou dlaň svírám v pěst a chystám se mu posadit jednu do ucha. Úder, který mne naučil na vojně u průzkumáků svobodník Tancel, co se v civilu živil jako zápasník v mačích v kleci. Úder, který způsobí člověku více bolesti než zlomené srdce. Už se chystám k úderu a k ovládnutí volantu, když tu před námi se ocitá autobusový terminál. Ten chlápek si pouze zkrátil cestu. Nic víc, nic míň. Potím se jak dveře od chliva a říkám si v duchu: „Chlape, ty seš ale vůl používat zkratky. Mohl jsem tě klidně těžce zranit. Je ve mně tolik úlevy, že ani nepostřehnu jak mi taxíkář vydává mexické pesos a vyhazuje nám batohy na ulici. Taxík odjíždí a mně se ještě deset minut klepou kolena z toho, co se všechno mohlo stát. Lístek do Palenque nám prodává sympatická třicátnice s melouny, které doslova leští okénko u přepážky. Po půl hodině čekání nastupujeme do autobusu a uháníme směrem do Palenque, z nějž se dalším autobusem chceme dostat do San Cristobalu ve státě Chiapas.

Po mnohahodinové vyčerpávající jízdě se ocitáme na malém ospalém nádražíčku. Po chodníku si to šine z pozdního flámu nadranc opilý domorodec. Chlápek doslova chodí po čtyřech a pořád si cosi blekotá dodávající si tím evidentně odvahy k dalšímu dětskému krůčku směrem k domovu. Muž stojící vedle mne se tomu zasmál a chraplavým hlasem to komentuje slovy: „Nechápu, proč

ti pendejos pijou, když to neumějí.“ A za škodolibého tichého smíchu típne cigaretu o zábradlí dělicí chodník od cesty. Pocítil jsem nutkání se vymočit. Přece jen jsem nebyl na záchodě už více než osm hodin a močový měchýř si žádal své. Vyrazil jsem umolousaným nádražním prostorem směrem k záchodu, který byl naštěstí otevřený i o půl páté ráno. Ve dveřích jsem se srazil asi s metr čtyřicet malým Mexičanem, kterému z boční kapsy zamaštěných kalhot koukala flaška tequily. Chlápek se ani neusmál ani nezakabonil. Jen velmi potichu a chvatně odešel. Vkročil jsem na záchod a najednou jsem před sebou spatřil něco, co mi vyrazilo dech. V němém údivu jsem to pozoroval. Přede mnou v míse plavalo asi půlmetrové hovno tlusté jak podzemní elektrický kabel. Nechtěně jsem se stal svědkem poněkud zvláštního světového rekordu. Vyrazil jsem ze záchodu tomu malému chlapíkovi potřást rukou a poblahopřát mu k zápisu do Guinnessovy knihy, ale chlapík byl pryč. Zmizel tak rychle, až jsem začal přemýšlet, zda to bylo tím, že se styděl za to, že to po sobě nespláchl, či z pocitu přehnané skromnosti. Mně se teda nespláchnutá mísa vždy znechutila, ale v tomhle případě jsem se dlouhých pět minut tak smál, až mě to unavilo snad ještě více než jízda z Campeche.

Po chvilce vycházím ze záchodu a chlápek co típl cigaretu si mezitím začal uklízet pravou nosní díрку. Bylo už toho na mě nějak moc, tak jsem se pootočil a pozoroval jsem unaveného hlídače, kterak z nudy tluče obuškem do zdi v rytmu jakéhosi místního šlágru a do toho si pobrukuje onu slavnou melodii. Za hodinu a půl dorazil autobus do San Cristobalu de las Casas. Těch pár hodin co travíme v busu se v duchu vracím o ty dva týdny zpátky, co jsme se ženou přistáli na cancúnském letišti na Yucatánském poloostrově, bráně Střední Ameriky.

Nekompromisní úder horkého vzduchu do tváře s vůní mořské soli přivítá snad každého cestovatele, který přistane na letišti v jakémkoliv pobřežním městě. Výjimkou nebylo ani město Cancún, do kterého jsme přiletěli, abychom díky poloostrovu Yucatán, na němž se Cancún nachází, vstoupili do Střední Ameriky a následně co nejvíce pochopili její život a svět.

Cancún. Ještě před necelým půlstoletím zde byla miniaturní rybářská osada. Ovšem vládní papaláši se na samotném počátku sedmdesátých let rozhodli přeměnit takřka liduprázdné místo v turistické centrum. A tak se začalo stavět město, které dostalo jméno po nedalekém ostrově. Stál jsem na střeše předdražené ubytovny, která si hraje na hotel, a rozhlížel se po spleti paneláků gigantického sídliště, které nemá žádnou historii, ducha dějin či alespoň kapku legendy či mýtu svého vzniku. Cancún je zkrátka město vytvořené pouze z rozhodnutí úředních orgánů. Hodně mi to připomíná Havířov. Akorát zde nejsou králíkárný pro horníky a hutníky, široké chodníky pro prvomájové průvody ani hlavní náměstí ne náhodou připomínající přistávací dráhu pro vojenská letadla. Zde jsou králíkárný pro surfaře a náměstí zde vlastně žádné není a chodníky jsou tak akorát na to, aby ses mohl opilecky rozkročit a za svitu pouliční lampy vymočít na betonovou dlažbu. Město je změř luxusních hotelů pro majitele zlatých kreditních karet okořeněné o zapadlé hotýlky pro cestovatele s holým zadkem. Cancún je úspěšný projekt, ale za jakou cenu? To si snad řekne každý, kdo o město zavadí. Po noci strávené v hamace na střeše hotýlku jsme se na druhý den autobusem vydali na karibské pobřeží, respektive na místo mimořádně zachovalého předkolumbovského mayského města Tulúm. Pět dnů karibského ráje. Pět dnů na pláži oranžového písku, tyrkysového moře, zelených palem a zlatavého slunce a to jen kousek od legendárního indiánského sídliště, komplexu úředních budov mayského města, unikátně postaveného jen čtyřicet stop nad mořskou hladinou. A to doslova. Neboť vlny Karibiku omývají útesy, na nichž se tulúmské sídliště nachází. Místo kazí obrovský byznys, který se stal z tohoto raritního architektonického skvostu. Rodiny ruských turistů se hlasitě překřikují, malé děti co chvíli prosí místní prodavače zmrzliny a podnikavý stařík vám vnucuje kokosový ořech za čtyři dolary. Smutné a legrační zároveň. Navíc Karibik na vás může po pár dnech působit paradoxně depresivně. Protože ubíjející vedro a neměnná konstantní krása jak z kýčovitě pohlednice začnou brzy nudit. Smíšené počáteční

pocity vystřídaly až chvíle strávené ve Valladolidu a v Campeche. Teprve tehdy jsem začal mít Yucatánský poloostrov rád. Vzpomínky náhle přetrhuje řidičův zvučný hlas: „Pauza!“

Uprostřed nádherných lesů se stromy ne nepodobnými našim borovicím, se skví malá skromná vesnice složená jen z necelé dvacítky stavení. Jediná chalupa vybavená okapem se honosí velkolepým nápisem zcela neúměrným ke skromnosti stavení. Ten nápis zní: „Alcalde“. Starosta. Hned vedle „Alcaldeho“ stojí tři kadibudky, do kterých by se neodvážil ani Steve Carrela z 87. revíru. Kadibudky pro jistotu žádný nápis nezdobí. Jen malá cedulka přilípnutá připínáčkem oznamuje zdrcující sdělení: „Jen na vlastní nebezpečí“. Uprostřed dědiny jak ze Sedmi statečných stojí mladá indiánka a nabízí tacos, kukuřičné svitky plněné okořeněným mletým masem. S chutí jsem si koupil dvě taca a schroupal je coby velmi dobrou snídani. Po dvaceti minutách pauzy, kdy drtivá většina cestujících poctila svou návštěvou ony tři kadibudky s varovným alibistickým upozorněním, se opět pokračuje v jízdě. Další dvě hodiny, kdy jsme míjeli deset podobných dědinek a jeden velkolepý kriminál, jehož stavitel se zhlédl v legendě o Camelotu, utečou rychle. Konečně vjíždíme do cíle ve výšce dvou a půl tisíce metrů nad mořem blízko hranic s Guatemalou. San Cristobal de las Casas. Metropole státu Chiapas. Toho státu, v němž se naposledy v dějinách dvacátého století odehrálo indiánské povstání. Na Nový rok 1994 vypukla rebelie levicových zapatistů jako reakce na vstup Mexika do NAFTA, neboli Severoamerického sdružení volného obchodu, v němž, upřímně řečeno, Mexiko hrálo roli popelky, zatímco Kanada a Spojené státy si libovaly v roli mazaných macech. Povstání skončilo až o dva roky později, kdy si indiáni vymohli na vládě jisté ústupky včetně autonomie. Místní obyvatelé jsou na své povstání dones náležitě a právem hrdí. Není obchůdku se suvenýry, v němž byste si nemohli zakoupit černobílé pohlednice s portréty posledních nefalšovaných indiánských bojovníků z těch slavných časů. A tak si můžete za babku pořídit například podobenku s fešnou indiánkou, která v rukách třímá kalašnikov a tváří se přitom tak

šťastně, že by jí tu odhodlanost záviděl i Geronimo. San Cristobal je hrdé místo, které vždy bojovalo za lepší svět. Konzervativci se s liberály významně utkali už v polovině devatenáctého století. V té době město existovalo již více než čtyři sta let. Nádherná perla z období baroka dnes láká především hippies, kteří zde hledají to, čemu se banálně může říci ráj na zemi. Každého zaujme vždy něco jiného. Záleží na povaze jedince. Mně osobně vždy imponoval duch místa a hlavně lidská společnost, protože lidé vám o místu prozradí nejvíce. Bez nich by všechna ta nádhera, ty krásné kostely a uličky plné malých domečků byly jen ubohými staty bez duše. Když jsem se procházel po hlavním náměstí, kterému „lugareños“, tedy místní, neřeknou jinak než parque, tak jsem spatřil chudičkou guatemalskou indiánku. Seděla na staré rozhrkané židli a doslova hypnotizovala to, co bylo před ní, malou váhu na měření tělesné hmotnosti. Každý, kdo se chtěl zvážít, jí zaplatil drobnou mincí. Kousek dál od ní se uvelebila přímo uprostřed cesty stařenka a prodává domácí vajíčka, která si to peleší v proutěném košíku. Boj o existenci s důstojností. Přesně tak na mě působily chudičké indiánky v San Cristobal de las Casas. Obsypané dětmi, v bezútěšné situaci, ale nikdy by se nesnížily k žebrání. Místo toho prodávají vajíčka či nabízejí možnost zjistit, jak je na tom člověk s tloušťkou či prodávají to, co umí tak dobře, „artesanías“, řemesla. A tak v nádherném historickém městě v horském údolí potkáváte pouliční prodavačky s nádherně tkanými dekami, přehozy a sukněmi. Obličeje, které toho viděly a zažily dost, ale nikdy si nebudou stěžovat. „Dignidad“. Důstojnost, pevná jako skála.

Směrem od centra je ulice s příznačným názvem Kostelní, jež vede nahoru na kopeček ke stovkám kamenných schodů, na jejichž konci se tyčí nádherná dominanta města, kostelík svatého Kryštofka. I já neodolávám a vydávám se nahoru. Chůze do strmého kopce stojí za to. Perspektiva z výtvarného hlediska zde dělá pravé divy. Před vámi se zužují krajnice jako dvě přímky, na jejichž konci je krásný výrazný architektonický bod. Po dvou stech metrech míjím právě vchod jednoho z mnoha krásných